

* ГОДИНА XII. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 48. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПРЕСТАВЕ ЗА ДЕЦУ.

Од како је позоришта у нас, никад сретније мисли од ових „представа за децу.“

Та је мисао морала понићи из племенитог очинског осећања каквога честитог родољуба српског.

И заиста се родила у сретан дан; пала је међу нас баш у часу мучне омарине, као благотворна кишица после сушних дана.

Па није то само лепо, није то само добро, него је то за нас преко потребно.

На овостраним школама српским врло мало и врло слабо се учи повесница народа нашег. Српски синови у овим крајевима често дорасту „и до коња и до коња бојна“, па једва ако нешто знају из велике прошлости дичног рода свога. Мало их је, који знају праву вредност, прави значај милога нам Српства. Оно, што се по школама научи, нетачно је и сасма недовољно, ако се самоуким трудом и маром не накнади ван школе или у животу касније.

Али за овај мучни труд око свога самопознавања народног треба имати воље, осећања — свести.

Ко је рад добру свога народа, ко је рад да поради на његовом напретку, мора добро познати сам народ, мора знати његове потребе; а да га може познати, мора најпре имати љубави према њему. То се не да касније накаламити. То се мора још за ранога детињства уселити у млађану душу децију.

Кад сам летос прелазио у Београд, свратим се, ради неког савета, једном тамошњем великану књижевном. Између о-

сталога повела се била реч о српском језику и народносном осећању у нашој новијој књижевности. Исти господин, за време разговора, беше дошао у ватру; устаде и дохвати са свога писаћег стола неки број неког нашег забавно-поучног листа и показа ми задње стране у поучном делу његовом. Читави ступци на тим странама беху испуњени самим изводима (цитатима) из немачког и француског језика, а ниједан није био ни преведен ни растумачен!

„Ето, видите,“ — говораше ми тај ваљани Србин — „колика је то несавесност! То је атентат и на језик и на српски осећај. Нама се овде буни крв, кад морамо да читамо овако шта. По мени нека му је просто, јер ја већ од тридесет година говорим оба та језика; али то је, на жалост, „популаран“ лист, то је писано — за народ! У француским листовима и књигама за народ до данас још не нађох овакве недоследности, а у нас је тога на сваком кораку...“

За тим још говорасмо о туђинштини, која се беше увукла у нашу књижевност, и о најновијим успесима на пољу филологије. Најзад поштовани домаћин заврши овим речима:

„Нама је данас прво и најтреће, да се учило шопло српски осећати, па истом онда чисто српски говорати. Кад ово осећање буде здраво, онда ће нам и језик бити леп и снажан. За срцем ће доки реи.“

Ово су још свеже речи једнога од наших најпризнатијих књижевника и знаљача, који као нико пре и после њега познаје наш народ и његове потребе. И

да се испуни она општа жеља, која пропада из ових речи, мора се радити из основа. Ми морамо употребити сва средства, да се одржимо и развијемо у нашем духу народном, а пре свега морамо почети од наше дечице, на којој остаје Српство и будућност његова.

Једно од најмоћнијих средстава за васпитање младе Српчади у томе правцу — то су ове преставе за децу; за то ову ствар ваља најозбиљније прихватити.

Ове су преставе жива, очигледна предаваша, у којима је заносним начином спојена забава и поука. Свака реч сваки покрет, свака појава оваквог приказа симно се лепи за нежну и осетљиву душу детињу. Оно, што деца виде у оваквим за њих свечаним приликама, то никад не забораве. То је за њих догађај. Она ће се тога сећати чак као и зрели људи и памтиће све до ситнице. Ја се још и сад живо сећам оне преставе, кад сам први пут видео позориште, а тад ми је било истом 5 година!

— Први су утисци најснажнији, па баш за то су и најодлучнији за даље развијање детиње. Из њих се кристалише душевна способност и карактер свакога човека.

Па онда, од ових престава за децу има двојаке користи. Тиме се још из мајена гаји свест код српчади, а уједно се зарана производи нова позоришна публика. Стварањем здравога укуса и буђењем српске свести код ових малиша, сејемо у њихова нежна срца семе грађанских вредности, а у исти мах спремамо позоришту

не само нове одушевљене гледаоце, него и све новије поборнике и добротворе.

Од деце временом постају људи, а од људи зависе све љуцке установе.

Ваљда није потребно изрично напоменати, да се из овога новог кола не смеју исключити женска деца, него да се и за њих треба старати у равној мери.

Па баш за то, што је ова замисао тако важна и значајна, ваља врло опреzenо, врло пажљиво поступати у начину извођења. Деца доносе собом на свет све склоности добру и злу — врлини и пороку — а од нас зависи, које ће од тога двога у њима ухватити корена и одржати превагу у зрелијим годинама. Деца нису кадра, да разаберу добро од зла. Она сваку ствар виде онако, како им се укаже, и чују онако, како им се говори. Све што виде и чују, примају за готово. И за то све, што им се на позорници услици и речи износи, мора бити чисто, истинито, јасно и одређено. Да се ово тачно изведе, мора се имати средстава на расположењу, мора бити избора, како се у невољи не би потезало макар шта. Наш је избор, до душе, оскудан, али за сад може још добро послужити, а касније, надам се, да ће се овај недостатак подмирити. Уверен сам, да признати песници и књижевници српски не ће остати глуви према живој жељи дечице наше, тога малога народа српског. Деца их моле, моли их будућност српскога народа, и та искрена молба заиста ће наћи одјека у стварањачком духу њиховом. Не сумњајте!

(Свршиће се)

Да ли је сам Шекспир писао своје драме?

Учени американац, Донели (Donnelly), штампа у Лондону дело, у ком доказује, да они списи, који још данас носе име највећег песника Шекспира, нису од Шекспира, него од Франиса Бакона, славнога филозофа, који је пронашао методу о индукцијама. Новине енглеске и американске подигле су већ велику ларму због књиге, која као да ће распалити полемику, која изгледаше да је за навек била легла. Питање није ново.

Већ у последњем веку Хорас Волас, у својој књизи названој „Историјске сумње“, заподенуо је то питање. Оно је после тога било врло често претресано у стотинама књига, брошура и чланака. Међу тим ни један од тих списа, и ако нису признавали Шекспира за творца комадима, спевовима и сонетима, који носе његово име, није их јасно приписао никаквом другом аутору. Тако да је 1856. године Мис Делија Бакон, америчанка

рођењем, предузела је била да докаже, да је Лорд Верулам, филозоф Бакон, у правом смислу Шекспир. Ова теорија у први мах изгледала је тако чудна, тако апсурдна, да је књига госпође Баконове остала без икаква успеха и њезином аутору није донела ни у Америци ни у Енглеској ништа друго до подсмеха од стране публике.

Од прилике у то време некакав Енглез В. Х. Смит, који никад није ни чуо за госпођу Баконову, ушао је такођер у борбу и енергично доказивао, да је Бакон аутор списа шекспирових. Његова књига, кажу, да је убедила и лорда Палмерстона. Доцније разни критичари трудили су се, да покажу сличности и истоветности мисли између ова два велика писца и дошли су до тога закључка, да би најпосле лако могло бити, да Шекспир није нико други до прерушени Бакон. Олуја се међу тим опет стишала, борба се свршила, и Шекспир, уз пркос толиким нападачима, остао је господар на бојишту.

Али, ево, где се сад појављује нов борац, наоружан новим оружјем, и то много страшнијим, но што је било оружје његових претходника.

Његова књига носиће назив: „Велика кри-

тографија или Баконова шифра у тобожњим списима шекспировим.“ Први део те књиге садржаваће све доказе, који војују у корист Бакону; други део даће објашњење о скривеној шифри Баконовој, коју је, по његовом тврђењу, открио.

Нема никаквог писаног доказа — каже Донели — да је Шекспир икада присвајао за себе својину било кога му драго комада, који његово име носи. О његовим комадима нема ни речи у његовом тестаменту, у коме међу тим Шекспир врло брижљиво набраја све, што је његово, па чак и његов дрвени кревет.

Девет од ових комада тек су се на седам година после шекспирове смрти појавили, и то кад су били отштампани у знаменитом инфолијуму од 1623. године. Осамнаест од њих тек су онда први пут били штампани са толико промена и уметака, да су то управо били сасвим нови комада. Комади, који су били публиковани за живота шекспирова, не носе ни један име каквог писца. Спев о Венери и Адонису, тако пун знања и елегантности, посвећен је младом грофу од Сутамптина, пријатељу Баконовом, али кога Шекспир није познавао.

(Наставиће се.)

ЛИСТИЋИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У НОВОМ САДУ.

(„Фуршамболови.“ Позоришна игра у 5 чина, написао Е. Ојје, превео Бранко Мушичи. Приказана 18. дец. о. г.)

Кад је овај комад пре три године дана прешао преко наше позорнице први пут, јако се дошао. Тадашњи успех има се приписати колико самом комаду толико и складној игри наших глумаца. А како је сад било. Комад се, истина, и сад допао, ал' је фалила складна игра, која би допринела, да се све, што се у том комаду говори и ради, боље разуме и допадне. На висини свога задатка стајала је само г. Ружићка, која Бернардовицу може бројати у своје најбоље улоге. Силна љубав нежне матере, која у срећи сина сеога налази и сву срећу своју, па она резигнација и самоцргоревање — све је то извела вештачки, а у великој сцени другога чина, кад открије сину тајну, ко му је отац, па кад му каже, да му у дужност спада да га спасе — била је величанствена. То је права вештина с мало речи много казати, а то она уме. Г. Ружић као Бернард имао је много лепих момената. Енергичност, племенитост, гњев и јарост и томе подобни афекти не могу се већ на лепши начин приказати, ал' у приказу своје љубави према Марији, у изражавању своје радости, што нема узрока, да се сумња у матер своју, у изнашању осећаја,

што се може свом оцу на племенити начин ослетити — у свима тим моментима није увек погодио ону праву жицу, којом се производе складни звуци на клавијатури срца нашег. Други пут ишло му је то боље од срца. Г. Миљковић није од Фуршамбала начинио оно, што треба даје. Фуршамбол је добричина, али слаб и попустљив, а никако бедаст човек, као што га је г. Миљковић изнео на позорницу. Г. Лукићка (Фуршамболовица) умесно је извела жену кађиперку, а тако исто и жену, која се уме наћи и у новом реду ствари. Г. Л. Хаџићева (Марија Летелијерева) показала је приказом те креолске девојке, да уме боље срдити се него патити. Г. Димитријевић (Луј) био је више разметљив, него ноншалантно лакоуман, а то треба да буде Луј, тај прототип француске богаташке омладине. Г. Максимовићева била би добра Бланка, да не говори тако брзо, да је не можеш разумети. Ако је ко добра срца, а лаке главе, не треба да је лак и брз и на језику. Г. Милојевић (Растибулоа) био је лак, фин и углађен, а то треба да буде човек аристократа, који много држи на свој сталеж и који увек рачуна с приликама. Г. Врга и г. Васиљевић били су добре слуге, а надамо се, да датом приликом не ће бити ни лоши господари.

Посета је слаба била.

—И.

Издaje управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

29. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 26. ДЕЦЕМБРА 1887.

ПО ДРУГИ ПУТ:

ПУТ ОКО ЗЕМЉЕ ЗА ОСАМДЕСЕТ ДАНА С ПРЕДИГРОМ ОПКЛАДА ЗА МИЛИЈОН.

ГЛУМА СА ПЕВАЊЕМ, ИГРАЊЕМ, ПРОВАЛАМА У 5 РАЗДЕЛА И 14 СЛИКА. НАПИСАЛИ А. Д' ЕНЕРИ И ЖИЛ ВЕРН. ПРЕВЕЛИ МИЛЕР И ВАДАЛИЋ. ЗА НАШУ ПОЗОРНИЦУ ИНСЦЕНИСАО РЕДИТЕЉ В. МИЉКОВИЋ. МУЗИКА ОД СУНЕ-А. (РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.)

Предигра. Слика I. „Опклада за милијон.“ — I. Раздео. Слика II. „На каналу сујецком“ Слика III. „Удовица Рацина.“ — II. Раздео. Слика IV. „На ломачи.“ Слика V. „У име закона!“ Слика VI. „Змијска пећина на Борнеју.“ — III. Раздео. Слика VII. „Копач злата од С. Франческа.“ Слика VIII. „Нападај на пациальнкој жељезници.“ Слика IX. „Чиповски степени код станице Керни“ — IV. Раздео. Слика X. „На лађи Хенријети.“ Слика XI. „Капетан Фог и ужасна експлозија лађе „Хенријете.“ Слика XII. „У чамцу на бурним валима.“ — „Ливерпул“ — V. Раздео. Слика XIII. „Злочинац од своје воље.“ Слика XIV. „Троје сватова у једаред.“

ОСОБЕ:

Филеас Фог	Миљковић.	Накахира, робиња	М. Максимовићева.
Тома Фланагам	Чланови екецентри	Кромартти, капетан америчког брода	Врга.
Валтер Ралф	клуба у Лондону	Мустафа-паша, гувернер у Сујецу	Лукић.
Џон Суливен		Пит, гостионичар у С. Франческу	Лазић.
Андреја Стјуарт		Врховни свештеник брамински	Врга.
Фикс, детектив, (полицијски агенат)	Милојевић.	Поглавица индијански	Васиљевић.
Ердивелд Керзики, богат америчанац	Димитријевић.	Балаида, малајска девојка	Т. Лукићка.
Паспарту, слуга у клубу	Добриновић.	Први } стражар жељезнички	Петровић.
Маргарета, праља	Д. Николићева.	Други } стражар жељезнички	Гавриловић.
Ауда, удовица инђискога Раџаха	Л. Хацићева.	Парс, господар слона	Васиљевић.
Немеја, њена сестра	З. Милојевићка.	Чиповник судски	Кестерчанек.
Кондуктер I. и II. крманоши. I. и II. Индијанац. Индијанци. Бајадере. Констеблери.	Машиниста. Брзојавни слуга. Морнари. Брамини. Чиновници жељезнички. Народ.	Машиниста. Брзојавни слуга. Морнари. Брамини. Чиновници жељезнички. Народ.	

У недељу 27. децембра по трећи пут: „ПУТ ОКО ЗЕМЉЕ ЗА ОСАМДЕСЕТ ДАНА“, са предигром: „ОПКЛАДА ЗА МИЛИЈОН“. Глума с певањем, играњем, провалама у 5 раздела и 14 слика. Написали Д' Енери и Жил Верн, превели Милер и Вадалић. Музика од Ф. Суне-а, за нашу позорницу инсценисао редитељ Миљковић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.

(B. at. fiz.)